

UNIwersytet
Warszawski

Projektowanie programu kształcenia/wniosek o prowadzenie kierunku studiów

Komisja Senacka ds. Studentów, Doktorantów i Jakości
Kształcenia.

Warszawa, 17.11.2015 r.

Zgodnie z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym

wszystkie jednostki winny dostosować programy studiów do nowych zasad poprzez opisanie profilu kształcenia (jako akademicki lub praktyczny)

Art. 23.

1. Senaty uczelni, **w terminie do dnia 31 grudnia 2016 r., dostosują profile i programy kształcenia studiów pierwszego stopnia** prowadzonych na kierunkach utworzonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy do wymagań określonych w art. 11 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.
2. Senaty uczelni, **w terminie do dnia 31 grudnia 2017 r., dostosują profile i programy kształcenia studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich** prowadzonych na kierunkach utworzonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy do wymagań określonych w art. 11 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.
3. Rektory uczelni informują ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego oraz właściwego ministra nadzorującego uczelnię o dostosowaniu profili i programów kształcenia w terminie miesiąca od dnia podjęcia uchwały przez senat uczelni, nie później jednak niż do dnia:
  - 1) 31 stycznia 2017 r. – w przypadku dostosowania profili i programów kształcenia, o którym mowa w ust. 1;
  - 2) 31 stycznia 2018 r. – w przypadku dostosowania profili i programów kształcenia, o którym mowa w ust. 2.
4. W przypadku niedostosowania profili i programów kształcenia w terminach, o których mowa w ust. 1 i 2:
  - 1) uczelnia nie przeprowadza rekrutacji na dany kierunek, poziom i profil kształcenia;
  - 2) uprawnienie podstawowej jednostki organizacyjnej do prowadzenia studiów na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia wygasa z dniem zakończenia ostatniego cyklu kształcenia rozpoczętego przed upływem terminu określonego na dostosowanie w ust. 1 lub 2.
5. Studenci, którzy rozpoczęli studia przed dostosowaniem profili i programów kształcenia, o którym mowa w ust. 1 i 2, studiuje według dotychczasowych programów kształcenia do końca okresu studiów przewidzianego w programie i planie studiów.

Prace nad dostosowaniem programów

- Zgodnie z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym wszystkie jednostki winny dostosować programy kształcenia do nowych zasad poprzez opisanie profilu kształcenia (jako akademicki lub praktyczny).
- Wymaga to ponownego opisania większości programów kształcenia prowadzonych w Uniwersytecie Warszawskim
- Ustawowy termin dla I studiów I stopnia to 31 12 2016 r. ; dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich - 31 12 2017

Prace nad dostosowaniem programów

- Termin składania wniosków z nowo opisanymi programami I stopnia:
  - 18 luty (początek semestru letniego 2016 r.) dla programów, które mają być uruchomione od roku akademickiego 2016/ 17.
  - 1 kwiecień 2016 r. dla programów, które mają być uruchomione od r. akadem. 2017/18
- Zmiany te (efekty kształcenia dla nowo opisanych programów) winny być zaakceptowane przez Senat UW najpóźniej w czerwcu 2016 (koniec kadencji Senatu.)

Prace nad dostosowaniem programów

- Nowo opisane programy winny być przygotowane wedle wzoru opracowanego przez Komisję Senacką (strona BSS).
- Opisane na nowo programy będą oceniane przez Komisję Senacką ds. Studentów, Doktorantów i Jakości Kształcenia.
- W Komisji utworzone zostaną podzespoły dla czterech obszarów (nauki humanistyczne, społeczne, przyrodnicze, ścisłe).
- W skład każdego zespołu wchodzić będą członkowie Komisji (w tym członkowie studenci) i – o ile wnioskodawca będzie sobie tego życzył - każdorazowo zaproszeni przedstawiciele Jednostki / Wydziału.

Akty prawne przydatne w opracowywaniu programu

- **Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym**
- **Rozporządzenie MNiSW z dn. 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia**
- **Rozporządzenia MNiSW z dn. 3 października 2014 r. w sprawie podstawowych kryteriów oceny programowej i instytucjonalnej**
- **Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie wzorcowych efektów kształcenia z dnia 4 listopada 2011 r.**
- **§ 30 pkt 3 Statutu Uniwersytetu Warszawskiego**
- **Uchwała nr 316 Senatu UW z dn. 17 grudnia 2014 r. w sprawie wytycznych dotyczących projektowania programów kształcenia, ich realizacji i oceny rezultatów**
- **Uchwała nr 56 Senatu UW z dnia 22 lutego 2006 r. w sprawie udziału przedmiotów nie związanych z kierunkiem studiów w programach studiów**

Akty prawne przydatne w opracowywaniu programu

- Zarządzenie nr 76 Rektora UW w sprawie systemów zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach oraz w innych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia na Uniwersytecie Warszawskim z dnia 4 grudnia 2012 r.
- Zarządzenie nr 44 Rektora UW w sprawie szczegółowego sposobu projektowania, realizacji i oceny rezultatów planów studiów i programów kształcenia z dnia 26 października 2011 r.
- Zarządzenie nr 59 Rektora UW w sprawie certyfikacji biegłości językowej z dnia 1 grudnia 2014.
- Uchwały Senatu UW nr 114 i 120 w sprawie wymiaru obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego **[przygotowywana zmiana]**
- “Soft law”: podręcznik Andrzeja Kraśniewskiego *Jak przygotowywać programy kształcenia zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego?*

Polska Komisja Akredytacyjna

Uchwała nr 127/2015 Prezydium PKA z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej i instytucjonalnej w szkołach wyższych.

- W załączniku nr 1 - szczegółowe kryteria oceny programowej dla kierunków o profilu ogólnoakademickim.
- W załączniku nr 2 - szczegółowe kryteria oceny programowej dla kierunków o profilu praktycznym.
- W załączniku nr 3 - szczegółowe kryteria oceny instytucjonalnej

Senat UW

(Uchwała nr 411 z dn. 14 października 2015 – fragment)

Przyjęte przez PKA kryteria ocen i stosowane przez nią procedury w niewielkim stopniu przyczyniają się do podnoszenia jakości kształcenia, a ponadto godzą w gwarantowaną prawem autonomię programową uczelni.

Nadmiernie rozbudowane zapisy dotyczące oceny programowej i instytucjonalnej PKA wynikają – po części – z Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie podstawowych kryteriów i zakresu oceny programowej i oceny instytucjonalnej. W opinii Senatu UW przepisy te nie wspierają rozwoju kultury jakości kształcenia, nie przyczyniają się do promowania najlepszych rozwiązań, nie dostarczają też zewnętrznym interesariuszom uczelni rzetelnej informacji na temat poziomu prowadzonych zajęć ani jakości oferty dydaktycznej. Ponadto **przyjęte zasady przeprowadzania przez PKA wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej i instytucjonalnej wiążą się z koniecznością przedstawiania przez wydział wielkiej liczby danych, które są powszechnie dostępne i powinny być pozyskane przez aparat administracyjny PKA.**

3. Uznając potrzebę dokonywania ewaluacji kształcenia w szkołach wyższych Senat UW postuluje zracjonalizowanie formuły akredytacji w duchu Standardów i Wskazówek Zapewniania Jakości w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego (ESG).

? A. Kraśniewski, *Jak przygotowywać programy kształcenia zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego?* s. 30

Przedstawione sposoby dokumentowania wyników prac programowych należy traktować jako propozycję – jedno z możliwych rozwiązań, które może zostać przyjęte w całości lub częściowo, a także podlegać różnym modyfikacjom i adaptacjom.

W żadnym przypadku nie należy traktować przedstawionych koncepcji jako próby wprowadzenia standardów w zakresie tworzenia dokumentacji związanej z programem kształcenia. Decyzje w tych kwestiach powinny być podejmowane na poziomie uczelni.

- Dokumenty przygotowywane dla Komisji Senackiej UW:
  - W oparciu o obowiązujące zapisy prawne (ustawa, rozporządzenia MNiSW, uchwały Senatu UW i zarządzenia Rektora UW)
  - wedle wzoru wniosku (→ strona BSS). W prezentacji wskazane zostaną problemy wymagające wyjaśnienia.
- Dokumentacja programu (m. in. sylabusy, matryce) pozostaje na Wydziale / w jednostce. Może zostać rozbudowana o elementy wskazane w uchwale PKA.

Jednostka może prowadzić studia na danym kierunku:

- o profilu akademickim
- o profilu praktycznym
- Równoległe o profilu akademickim i profilu praktycznym

Udokumentowanie profilu akademickiego

Udokumentowanie, że jednostka może prowadzić studia na kierunku o profilu ogólnoakademickim = prowadzi badania naukowe w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z kierunkiem studiów (uwaga! minimum kadrowe* - ocena kompetencji merytorycznych pracowników - w jednostce, kwestie formalne – BSP UW) i zapewnia studentom tego kierunku:

- 1) na studiach pierwszego stopnia co najmniej **przygotowanie do prowadzenia badań naukowych**
- 2) na studiach drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich **udział w badaniach naukowych** .

W profilu ogólnoakademickim **ponad połowa programu studiów** określonego w punktach ECTS obejmuje zajęcia służące zdobywaniu przez studenta pogłębionej wiedzy, a moduły zajęć muszą być powiązane z prowadzonymi badaniami naukowymi .

*jednostka winna mieć uprawnienia do nadawania stopnia dr hab. w danym obszarze i dziedzinie

Udokumentowanie profilu praktycznego

udokumentowanie, że jest to profil programu kształcenia który:

- obejmuje moduły zajęć służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych,
- realizowany jest przy założeniu, że **ponad połowa programu studiów** określonego w punktach ECTS obejmuje zajęcia praktyczne kształtujące te umiejętności i kompetencje, w tym umiejętności uzyskiwane na zajęciach warsztatowych, w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej.

Udokumentowanie profilu praktycznego

- Studia o profilu praktycznym muszą zapewniać studentom tego kierunku możliwość **odbycia praktyk zawodowych** łącznie w wymiarze co najmniej trzech miesięcy. Należy zdefiniować efekty dla tych praktyk, podać punkty ECTS, zapisać zasady ich odbywania i sposób walidacji. Jednostka może organizować kształcenie przemiennie w formie zajęć dydaktycznych realizowanych w uczelni i w formie praktyk odbywanych u pracodawcy, uwzględniając realizację wszystkich efektów kształcenia przewidzianych w programie kształcenia dla tego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.

Udokumentowanie profilu praktycznego

Jednostka posiada minimum kadrowe, zgodnie z którym osoby prowadzące zajęcia warsztatowe posiadają doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią (w jakim czasie?) . Doświadczenie to musi być ściśle powiązane z efektami kształcenia dla danych zajęć. (uwaga! minimum kadrowe - ocena kompetencji merytorycznych pracowników - w jednostce, kwestie formalne – BSP UW)

Np. nie wystarczy, żeby osoba prowadząca zajęcia z jęz. obcego (profil praktyczny językowy) była właścicielem szkoły językowej (to oznacza tylko, że prowadzi działalność gospodarczą). Musi w tej szkole prowadzić zajęcia o efektach zbliżonych do tych, które są zdefiniowane dla danego przedmiotu w programie studiów.

Efekty kształcenia

- Efekty obszarowe → efekty kierunkowe → efekty specjalnościowe.
- Pomocny (choć nieobligatoryjny!) wzór tabeli we wniosku, w której zdefiniowane zostają przedmioty pozwalające na realizowanie profilu akademickiego lub praktycznego (= ułatwia obliczenie wymaganych 50% pkt ECTS właściwych dla profilu)
- **Sposoby weryfikacji efektów kształcenia**

Weryfikacja efektów kształcenia

(można je np. zapisać w tabeli)

Symbol kierunkowych efektów kształcenia	Efekty kształcenia dla przedmiotu /modułu	Metody weryfikacji efektów kształcenia					
		Projekt Indywidualny	Projekt Grupowy	Esej	Aktywność na zajęciach	Egzamin/kolokwium	Inne

Zajęcia ogólnouniwersyteckie („Oguny”)

Rozporządzenie MNiSW z dn. 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia

§ 4.1 Program studiów dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia określa:

(...)

8) Liczbę punktów ECTS, która student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 pkt ECTS

Uchwała nr 56 Senatu UW z dnia 22 lutego 2006 r. w sprawie udziału przedmiotów niezwiązanych z kierunkiem studiów w programach studiów (Monitor UW z 2006 r. Nr 2, poz. 14);

§ 1 .1. W programach studiów należy uwzględnić udział przedmiotów nie związanych z kierunkiem studiów – w wysokości nie mniejszej niż 5% łącznej liczby punktów ECTS.

Czyli: na studiach I stopnia = 9 ECTS

Na studiach II stopnia = 6 ECTS

Zajęcia ogólnouniwersyteckie

(„oguny”):

Proponujemy stworzenie „koszyków” (wedle obszarów)

- Humanistycznego
- Społecznego
- Ścisłego
- Przyrodniczego
- ogólnego (efekty kształcenia międzyobszarowe)

- Student kierunku humanistycznego musi zrealizować min. 5 pkt ECTS z koszyka społecznego, pozostałe pkt ECTS dowolnie z dowolnego koszyka (wskazane z przyrodniczego lub ścisłego !)
- Student kierunku społecznego musi zrealizować min. 5 pkt ECTS z koszyka humanistycznego, pozostałe pkt ECTS z dowolnego koszyka(wskazane z przyrodniczego lub ścisłego;
- Student kierunku ścisłego i przyrodniczego musi zrealizować min. 5 pkt ECTS z koszyka humanistycznego i społecznego, pozostałe pkt ECTS z dowolnego koszyka (wskazane także z humanistycznego lub społecznego)

Język na poziomie B2+. Zakładane efekty kształcenia (II stopień) Opr. © Szkoła Języków Obcych UW 2012

SPRAWNOŚĆ	EFEKTY UCZENIA SIĘ Po ukończeniu kursu student:	SPOSOBY MIERZENIA OSIĄGNIĘTYCH EFEKTÓW
SŁUCHANIE	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje główne i poboczne tematy wykładów, pogadank, debat akademickich, dyskusji; odnosi się do przedstawionych treści; dokonyuje analizy i syntezy usłyszanego tekstu; 	sprawdzian z następującymi zadaniami: uzupełnij notatkę; napisz streszczenie; stwórz listę problemów głównych i pobocznych; sformułuj pytania do wykładowcy lub uczestników dyskusji;
CZYTANIE	<ul style="list-style-type: none"> określa cel i odbiorcę danej publikacji; wyszukuje przydatne mu informacje tekstach źródłowych, dotyczących jego dziedziny studiów; odszukuje główną myśl całego tekstu i poszczególnych akapitów; czyta ze zrozumieniem i krytycznie analizuje teksty akademickie; analizuje i interpretuje przedstawione fakty i opinie; wyszukuje i krytycznie ocenia użyte argumenty; odczytuje znaczenie nieznanego mu słów z kontekstu; potrafi korzystać z różnego rodzaju słowników; 	test z zadaniami: znajdź w tekście zdania/myśli główne i poboczne; uzupełnij notatkę; oddziel fakty od opinii; napisz streszczenie akapitów i całego tekstu; przygotuj listę problemów głównych i pobocznych; odgadnij znaczenie słów, terminów, zwrotów;
INTERAKCJA SŁOWNNA	<ul style="list-style-type: none"> zabiera głos w dyskusji lub debacie naukowej, przedstawiając własne argumenty i opinie, zadając pytania; polemizuje z argumentami innych rozmówców w sposób asertywny i zgodnie z konwencją; posługuje się terminologią specjalistyczną z zakresu kierunku studiów; 	obserwacja i ocena udziału i aktywności podczas dyskusji; sprawdzian rozumienia terminologii i jej użycia w kontekście (cloze test)
MÓWIENIE	<ul style="list-style-type: none"> streszcza ustnie informacje, wyniki badań, opinie i argumenty autora, zawarte w tekście naukowym, artykule opublikowanym w czasopiśmie fachowym; parafrazuje tekst oryginalny; formułuje wnioski i opinie w sposób jasny; używa odpowiedniego, zgodnego z konwencją stylu i sposobu prezentacji; korzysta ze zwrotów i technik retorycznych; korzysta z pozawerbalnych elementów prezentacji; 	obserwacja i ocena aktywności i udziału w trakcie kursu; ocena prezentacji: odpowiednia struktura, język, rejestr /styl, język ciała, reagowanie na pytania.
PISANIE	<ul style="list-style-type: none"> streszcza pisemnie informacje, wyniki badań, opinie i argumenty autora, zawarte w tekście naukowym, artykule opublikowanym w czasopiśmie fachowym, na podstawie sporządzonych notatek; pisze streszczenie/abstrakt własnej prezentacji lub artykułu; przygotowuje bibliografię prac cytowanych; parafrazuje wypowiedzi autora. 	ocena streszczenia artykułu; ocena przygotowanej bibliografii; sprawdzian umiejętności parafrazowania wypowiedzi autora.

Sylabus zajęć.

- Sylabusy zajęć powinny znajdować się w dokumentacji wydziałowej (nie ma potrzeby załączania do wniosku)
- W sylabusach należy zwrócić uwagę:
  - czy w sposób prawidłowy zostały dobrane metody weryfikacji szczegółowych (a tym samym pośrednio kierunkowych) efektów kształcenia.
  - czy zaznaczone zostało, w jakim cyklu (rocznym lub semestralnym) realizowany jest przedmiot.

Sylabus zajęć:

Rozporządzenie MNiSW z dn. 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia:

§ 4.1 Program studiów dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia określa:

(...)

6) łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć:

a) wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów

Sylabus zajęć

- **Interpretacja I:**

W każdym sylabusie (opisie przedmiotu) powinien być zwrócony „bilans pracy studenta” Wyszczególniamy tam, wszystkie zajęcia zorganizowane, prace indywidualna studenta, konsultacje z wykładowcą, przygotowanie do egzaminu. Liczba punktów ECTS wymagająca bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego to tylko zajęcia zorganizowane, konsultacje, egzamin (lub zaliczenie). Dla każdego przedmiotu trzeba oddzielnie zsumować godziny z każdej „kategorii”, potem zsumować je dla wszystkich przedmiotów i wyliczyć ECTS.

- **Interpretacja II rekomendowana przez Komisję Senacką:**

nie jest wymagane, żeby określić ile pkt. ECTS student dostaje za bezpośredni kontakt z wykładowcą, **ale za zajęcia z bezpośrednim kontaktem z wykładowcą**. W sylabusach takich zajęć przewidziane są też godziny pracy własnej studenta.

Ideą tego zapisu było zagwarantowanie, że student nie będzie mógł ukończyć studiów wyłącznie w trybie online.

BHP, POWI, WF

Przy definiowaniu efektów kierunkowych należy pamiętać o przedmiotach takich jak

- BHP
- POWI
- WF.

Problem zajęć WF

Rozporządzenie MNiSW z dn. 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia:

§ 4.1 Program studiów dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia określa:

(...)

10) liczbę pkt ECTS, którą student musi uzyskać z zajęć z wychowania fizycznego

-----
Zajęcia WF obowiązują więc na studiach I i II stopnia i na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Problem ten obecnie w trakcie konsultacji i uzgodnień (17 XI 2015) i opracowywania wspólnego stanowiska przez Władze Rektorskie, Komisję Senacką, Studium WF i Zarząd Samorządu Studentów UW.